

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Patxi Elejalde Plazaola

*Aramaio, Araba
(1930)*

Aurkibidea

Biografia

Azkoaga auzoko Salturralde baserrian jaio zen. Hamaika anai-arrebatatik nagusiena zen bera. Aita bertakoa eta ama Basagoiti (Basauti) kale-baserrikoa zen. Azkoagako eskolan hasi zen gerraostean Valladolideko maisu batekin. Gau-eskolak ere jaso zituen, auzoko don Felipe Tolosa abadearekin. Soldadutza aurretik hasita, 21 urtetan zehar, ile eta bizar-apaintzaile lanetan jardun zuen; Aramaioko Txatxurrena ile-apaindegian, Santa Agedako ospitalean, eta bere kontu azken urteetan. Horrez gain, Zerrajeran zazpi urte eta Fagorren beste 30 ere eman zituen lanean. Uribarri auzoko Uribarrigañekoa baserriko Sebastianana Mondragonekin ezkondu eta hiru seme-alaba izan zituzten.

Zintak

ARA-014

- **Proiektua:** Aramaioko sineskerak eta ohiturak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2000-12-26
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Mini Disc

ARA-070

- **Proiektua:** Aramaioko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa
- **Data:** 2009-11-17
- **Iraupena:** 73 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elortza, Kepa
- **Transkribatzailea(k):** Elortza, Kepa

Pasarteak

1. Instrukzio militarra eskolan

- **Erref:** ARA-070/002
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:01:15. **Bukatu:** 00:04:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Azkoaga auzoko eskolan gerraostean hasi zen, Valladolideko maisu batekin. Astean birritan, instrukzio-saioak izaten zituzten eskola ordutan. Gau-eskolara ere joan zen auzoko abadea, don Felipe Tolosa, maisu zela.

Transkripzioa

-30ian. Osea zu gerria hasi zanian sei urte.
-Sei-zazpi bat.
-Ordurako ya eskolan hasitta edo...?
-Rojo?
-Ordurako zu zeu eskolan hasitta edo...
-Neu, eskolan? Keba! Artien ez!
-Noiz hasi ziñen eskolan?
-Bueno, ba ni geruau.
-Gerria pasauta, edo gerra denporan be bai?
-Gerra denporan, e, gerraostien juen giñen gu eskolara, ta eskolie...
-Noiz hasi ziñan?
-E?
-Noiz hasi eskolan.
-Ba nik etsut esateko fijo. Ni mutikue nitzen ni eskolan, joaten gitzen horra, Azkoagan, Azkuagako eskolara. Ta hara juen, eskolara juen eta maistrue zan Valladolidzko bat, ta eskolie baiño gehixao erakusten oskun zera, instruziñuen ta... han eozen 45 bat mosketoiek, mosketoiek zerekuek, euren zerakin, iguel-iguelak. Ta gerraostien instruziñuen!
-Maixuak?
-Honbre! Instruziñuen ibiltten giñen, eskolara juanda, astien birriten. Instruziñuen, hartu mosketoie ta...
-Ta formauta...
-Bai, bai, formauta ta, gerran letxe, iguel-iguel.
-Eta mosketoiak martxan eozen?
-Bueno, mosketoiek zien zerekuek, baiña iguel-iguelak, zerrajo ta guzti, baiña ez, funtzionauten dauenak ez, e?
-A, gizurretakuak, edo...
-Ez, ez, horreik zien, e, zer batzuk ba... erakusteko.
-A, imitaziñuak?
-Bai, zeari erakusteko, gaztiei, gerria orduan pasauta euen eta gaztiei erakusteko.
-Ta zu orduan gerria pasauta hasi ziñan eskolan?
-Bai, orduentxe, gerraostetxuen, bai.
-Hamar urtekin ya, e?
-Bai, zortzi-beratzi-hamar. Bueno, baiña ni eskolara asko ez nitzan /enitzan/ juan be iñ, e. Gero juaten giñen, abare bat euen Tolosakua hemen, ta hareana juaten gitzen gabeko eskolara. Gabien emuten oskun eskola asko erakusten oskun /erakusteskun/ haretzek, erakutsi eskun.
-Gero gau-eskolak abariakin?
-Bai, don Felipe Tolosa. Harekin ibilli giñen.
-Hori abaria izan zan, herriko abaria?
-Ez.
-Auzokua?
-Bai, auzokue. Auzo danetan eozen abare bakotxa ta. Aurreti ezautu neben beste bat; hil zan.

2. Eguneke lana bukatu eta gau-eskolara

- **Erref:** ARA-070/003
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:04:07. **Bukatu:** 00:06:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Don Lorenzo Valladolideko maisuak, eskola baino instrukzio gehiago irakatsi zieten. Patxik gazte-gaztetatik aitari egur garraioan, idiekin, laguntzen zion. Demetrio Balanzategi artzaina eta biak ibili ziren egur garraioan laguntzaile. Albina mendian laneguna eman eta ilunkaran abade-etxera joaten zen gau-eskolara.</p>

Transkripzioa

-Eta hori beste maixu hori nungua zan? Valladolizkua.

-Valladolizkua zan hori, don Lorenzo.

-Oseake orduen formau ereitten otsuein, e?

-Ez, formau, instruziñuan formal ibilli, e? Ha izan zan be zan, bueno, han orduen.

-"Cara al sol"a ta kantau ta itten zittuein?

-Ene! "Cara al sol"? Leheningoko lana. Horreik gauzok erakutsi oskun, e? Eskolia asko ez baiña.

-Ta dotriñia berak irakusten otsuen edo...?

-Ez, ez, dotriñia abariak.

-Baiña eskolan bertan ala eskolatik aparte?

-Eskolati aparte.

-Baiña hori be derrigorrezkua, ezta?

-Bai, honbre.

-Zenbat urte arte ibilli ziñan eskolan?

-Ba ni zenbat urte arte ez dotsut /etsut/ esango, nik hori eztaukat goguan, baiña lehen esan dotena eskolan gero apur bat in nitzanien, lana ta apur bat itteko, ni ibiltten nitzen, klaro, aitte zana ba ibiltten zien, diru apur bat irabazten euen edo basuen, e, orduan ez euen honeik Volvuok eta honeik zeok, e?

-Idixakin?

-Idixekin kamiñora pago buruak eta egurra etaraten eta aittei lagunketan; holan ibiltten nitzen. Goizian juan ta, nik hamazortzi edo...

-Zela ataraten zittuein, tarrazian edo burdixen kargauta?

-Burdixen, burdixen, burdixen ataraten gittuen; tarrazien be bai, baiña jeneralian kamiño kontran baegozen tarrazien, baiña bestela burdixen.

Burdi arraiaua geukan, burdixa haundixe, ta harekin. Bera eta beste auzoko bat ibilli zan, ta aitte bixek ibiltten zien, ta gu, auzokua ibilli zan, hiru ta... ba, gazteik hil zan ha be. Pastorie zan ta, Demetrio Balanzategi; ha be ibiltten zan geuz, ha ta neu, aitte bixei lagunketan ibiltten gitzen. Eurak goizien urteten euen idixekin seirak inguru, sei ta erdixak zazpirak inguruen ta horra Vitoria aldera, horra Albiñara, hor itten euen, jeneralien ibiltten gitzen. Ta illunkaran etxera.

-Eta hola egun bat bai eta hurringuan be bai?

-Bai ta gero handik, hareik lagunduta etorten nitzenien juaten nitzen gabeko eskolara, abariana, juaten nitzen.

-Hamen, abade-etxera?

-Bai, abariak emuten oskun eskolie ta gero ba mas bien dotriñia. Holan in geuen gazte denporia.

3. Baserriko lanak ere egin behar

- **Erref:** ARA-070/004
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:06:52. **Bukatu:** 00:08:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Hamazazpi urte arte ibili zen aitari laguntzen. Osaba ikazkinei laguntzen ere ibili zen. Hortik aparte etxeko beste lanak ere egin behar izaten ziren. Lantegian hasi zenean, baserriko lanekin jarraitu zuen.

Transkripzioa

-Hori gutxi gora behera zenbat urte arte?
-Ba zenbat urte arte? 16, 16-17 urte arte bai. Baiña gero tiuek ibiltten zien ikazgiñen. Mutiko-mutikotan edo, mutikue nitzela be joaten gitzen, joaten zien, ikazgiñen ibiltten zien nire tiuak; ta zazpi lagun ibiltten zien txondorrak itten, ta basuen arbolak botaten, ta harei ura eruen, ta lapikuei kasu egin... ta han be in nittuen urtebete bat edo holan be itten neben. Hola pasaten bizimodue.
-Ikazkiñ, e?
-Bai, holan, gazte denporia hola jun zan.
-16-17 urte arte.
-Bai. Ta gero etxien lana, honeik, garixe, zerak erain be, zerak, ta, bueno, hemen. Gero fabrikara jun nitzela izango zien, ba eztatik zenbat izango zien, baiña artien ni beti baserrixen ibiltten nitzen lanien.

4. Ardirik ez, baina ahuntzak bazituzten

- **Erref:** ARA-070/005
- **Iraupena:** 0:03:11. **Hasi:** 00:08:11. **Bukatu:** 00:11:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Esne-behiak, behorak eta ahuntzak zituzten, idiez gain. Auzoan ardi eta ahuntz asko zeuden garai batean. Gaur egun Patxik ez du ganadurik, eta etxeko lur-sail handiak beste ganaduzain batzuei uzten die.

Transkripzioa

-Baserrixen idixak aparte beste ze ganau klase zeukatsuein? Behixak be bai?
-Bai, geuken behixek esnie batzeko etxerako ta, etxerako ensie batzeko, geuretako.
-Eta ardirik edo?
-Ez, ardirik eztaoz, gurien ezta sekula ardirik egon.
-Ta bihorrak bai.
-Bihorrak bai eta ahuntzek be bai.
-Ahuntzak be beti ezagutu dittuzu etxien?
-Bai, ahuntzak neuk kendu nittuen atzenengo aldiz. Udan ebaltzen gittun,

bueno, jeneralien hemen ebaltzen gittun zati baten edo, gero aitzera bialketan gittun, horra, Santikurtzera. Horra bialketan gittun ta gero oin sasoi inguruen, lehentxuau, oktubrien ekarten gittun etxera ta gero, ostera negua pasaikuan, hara. Holan be ibiltzen zien.

-Zenbat ahuntz eukitten zittuein?

-Ba 6-7 bat edo holako bat eukitten gittuen, ahuntzak.

-Eta horreik itten, etzittuein itten oin esaten dan moduko kalterik basuari ta?

-Ahuntzek? Igual-igual ahuntzak kaltia. Ahuntzek basuan? Bueno, bueno.

-Baiña etxe askotan egoten zien ahuntzak?

-Bai. Hor mendi dana ahuntzez beteta eoten zan ta. Askok eukitten zittuen hemen.

-Ardixak baiña gehixau, ahuntza?

-Bai, bai. Ardixek, bueno, ardixek be bastante eozen, oin baiña gehixau, e? Harrezkero auzuen... oin be badaz. Oin be hemen baukei lehenaukuak; bat hemen bertakuak, besta bat hor gorauko etxekue, ta hori ni baiña gaztiagua da baiña, hori be holakua, zuk esaten dozun modun, [...] eitteko moduen horreik eukitten dittue, ardixak ondiok be horreik jarraitu eitten dauie, por jobi. Ez, bestela ba, ez baiña 25-30 bat edo holan eukitten dittue horreik. Lehenagoko moduen pastoriek ez euen, eztauz. Pastoriek izan zien honeik bixok bai, hemen auzokuek, hortxe goixen daozen bixok.

-Zein etxetakuak?

-Bat hor Sarri edo esateotsie, han goikue.

-Zela? Sarri...

-Sarri, Sarrikua. Eta beste bat hamen behearauko etxie; neuk dauket horreik terrenuok danok honei emunda. Gero ganauok eta kendu gittuen, danoi emunda daukat.

-Eurak ondiok ardixakin jarraitetan daue?

-Bai. Ta ganauakin be bai, e? Daukie anai bin artien, eurok itten daue fabrian itten daue lana, ta bueno, oin adelantu haundixak daz tratoriekin ta, tratorie ta erositta daukie ta harekin eitten dittu bedarrak kendu ta; hamar behi edo daukie. Baiña oin subenzionaute ta apur bat lagunketan dotsie, ez bestela dirurik izten dauelako ganauak, e? Ta hemen zelan dazen bixok sail baten danau, ba hor hiru baserrikuak edo hartuta daukei eurok, terrenuak. Eurok garbiketa alde, e? Bestela hau dana narraz jaixoten hasten da. Ta ganauak ibilli ezkerro garbittu itten daue, ta gero eurok ba desbrozadoriakin edo garbiketetan dittue astixa dakuenetan. Ta holan, holan manteniuten dogu hori.

5. Gariaren lanak asko aldatu dira

- **Erref:** ARA-070/006
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:11:22. **Bukatu:** 00:14:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

<p>Garia igitaiz ebakitzen zen, eta ilunkaran garia lotzen zeudela arrosarioa errezatzen zuten. Patxiren aitzak garia ebaki eta lotzeko, idiekin tiratzekoa zen makina erosi zuen. Geroago, auzotarren artean gari-jotzaile makina erosi zuten, garia jo eta lastoa ganbarara jasotzen zuena.</p>

Transkripzioa

-Hamen garixa eta ebaten zeueñien, garixa, ba, artua be soruetan artua be euko zeuein, ezta?

-Orduen? Bai. Sail batzuk garixe eta beste batzuk artue. Soruek, [...] hau, bestie, soruek.

-Eta garixa ebaten zeueñien... zela zan, garixa ebagi, jo ta lan horreik?

-Ba garixe ebaitten geben dana eskuz, igitixaz. Gero, egunez ebaitten eta gero lotu itten zien, garixaz beraz, e? Korapil bat indda. Ha lotzen dabillen denporan, aittajuna difuntuak eta, erresarixua errezau, egunero; holan ibiltten giñan.

-Soruen garixa lotzen eta errosarixua errezaitten?

-Bai, bai, erresarixua errezau egunero, etxien ezipazan han lotzen gabitzenien.

-Soruen nok errezaitten eben ba? Nok esaten eben errosarixua?

-Aittaittek. Klaro. Aittaittek itten auen. Ta hareik itten dauen moduen, Santamaria bateri eta bestiak bestaldera kontestau, holaxen itten zan. Ta gero ba, gero hortik gure aitte zanak ba bastante zera zan, ta erosi euen zer bat, segadorie eta atadoria, garixa ibiltteko. [...] bestela danak galdu itten ziela, ta adelantua hortik hasi zan. Ta gero haren ostetik leलगoko zera, tiradorie, erosi euen auzuen. Juntau zien horrenbesteko bat, ta makiñista itten euen nire aitta zanak, itten auen makiñista. Ta horrek, lehen esan dotsutena, horreik bihorrak, horreik eta tiraketiok eta horreik danok, haretzek kendu zittun danak. Ta harek itten euena, makiñiek, jo garixe eta lastue kamarara jaso, dana itten auen bat. Ifintten autsen tubuok eta da, baserririk baserri. Holan ibilli zan ba urtietan, aitta difuntua. -Eta esan dozu makiña bat ebateko eta lotzeko, bixak. Hori zer zan, idixakin tiratutakua edo...?

-Bai, bai, idixekin ebalten zan, idixekin. Idixekin ebalitta.

-Horrek ebagi eta lotu itten zittun?

-Bai, ebagi eta lotu itten zittun. Oin, ha bestien moduko tamañukuak, [...] haunditxuaua, baiña lotu itten zittuan. Gero horren ostetik etorri zien horreik, segadore zera, eta aumentauaz jua zan.

6. Behorak garia jotzen

- **Erref:** ARA-070/007
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:14:17. **Bukatu:** 00:17:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

<p>Makinak iritsi aurretik garia nola lotu eta metatzen zuten azaltzen digu. Garia larrainea jotzen zuten, lurrean zabaldu eta behorrei galburuen gainetik pasarazten zieten. Haizea zegoenean, behorak jotako garia airera botatzen zuten, haizeak lastoa bereiz zezan.</p>

Transkripzioa

-Eta makiña horreik etorri aurretik, esan dostazu bihorrak eta joten zeueilla garixa, ezta? Esplikau egizu zela itten zeuein hori. Esplikau egizu zela ekarten zeuein garixa etxe ondora, eta...

-Ba soruen garixa ebaittakuan horreik farduak itten zienien itten zien

metak. Ipintten zien holaxe [...] Gora itten zien, gero goixen ittetsen holako zerbat, ta eurixak eta itten bauen eztaixen busti; ha etzan bustitten, eta orduen narrak izaten dira horreik, narrak, luziok; holako bateaz lotu goixe ta han egoten zien hola. Ta gero allegaten zanien joteko sasoie, ekarri eta kamaran ebagi ta itten zien halaxe erretxistuak esaten otsen horreik zerok; hareik ganauai emuteko, atze partie eta buru partie holako zati bat izten zan trilletako; bueno, oin esaten dogu trilletako, baiña orduen bihorrakin apurketako. Ta harekin botaka-botaka-botaka-botaka, zertu.

-Baiña ifintten zittueilla bihorrak, eta eurak euren hankakin apurketan zittueilla?

-Bai, bai. Euren hankakin.

-Iñungo trillo barik?

-Ezebe barik. Euren hankakin.

-Ta zenbat denpora, zela ibiltten zien, zarraun baten edo zela? Zarrauta nunbaitten edo...? Larraiñien edo nun egoten zien? Nun ibiltten zien? Nun itten zeuein hori jote hori?

-Hementxe bertantxe. Hortitxe. Hementxe. Hauxe, hamentxe, oin badau ba hau larraiñ hau? Hortxe.

-Bueno baiña bihorrak ihes ez egitteko eta zarrauta, zeozer zarrauta edo egongo zan ba, ezta?

-A, bai. Zarrauta.[...] eurak ezin lekien hemendik urten iñora. Zarrauta egoten zan hau.

-Zeuek bihorren atzetik...

-Bai, bai. Eta bihorrak gero eukitten gittun hementxe, kortia geuken ba. Hemen euen, hemen behixak eta hemen bestien, bueno hemen behixak eta dana bat. Zera, kortia geuken bihorrak eta eukittek. [...] hemen eukitten gittuen.

-Orduen garixa lurrian bota eta bihorrak gaiñien ibilli eta ibilli bueltaka?

-Bai, bai.

-Eta hola joten zeuein?

-Holaxe joten zien; holaxe ibillita gaz gu.

-Eta gero hori, klaro, galbaan edo pasau in bihar, ezta?

-A, bai. Lehenau garbiketen zien haiziaz be bai. Leheningotan haiziez, baiña gero makiña bat argittu zan haizia emuten otsena, eta hareaz garbiketen zien.

-Eta haize-errotia ez euenien, eskuz edo galbaan edo zela itten zeuein?

-Haiziaz. Haizia dauenien inddartsu, da, gora bota ta haiziak eruen itten eben dana. Eta garixa etorten da behera. Holan, eta gero galbaiakin, haundixena kendu eta holaxen.

7. Behorrak otearekin gobernatzen neguan

- **Erref:** ARA-070/008
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:17:07. **Bukatu:** 00:20:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Behorrak neguan etxera ekartzen ziren lehen. Otea ereiten zen orduan, neguan behorrak gobernatzeko. Otea biguntzeko apur bat jo, arbiarekin nahastu eta jateko ematen zieten. Salturralden eurek ereindako otadiak izan zituzten.

Transkripzioa

-Eta ez hori bakarrik. Hareik bihorrak neguen hona ekarten zien, lehenau edur asko itten euen ta. Ta gaukien holako aska bat, holako bat, otie badakitzu zer dan?

-Bai.

-Otie, otie, lehenau erain itten euein hemen.

-Otia?

-Bihorrendako. Ekarri otie, entzun e? Otie ekarri, e, eta dragatzak esaten die, holako makilla tronko bati ipini askueria moduk zerbait, ezta kitzu? Kirtena sartu ta haretxekin holaxe, tiki-taka, tiki-taka, jo eta bihorrai emun. Neguen, manteniuten, urtietan, e? Urtietan!

-Otia jo ez dot entendi oso ondo. Zetarako jotzen zeuen otia, bigunketako?

-Bai, bigunketako. Botaten gutsen, arbixa badakitzu zer dan, ezta? Ba arbixe botaten gutsen nahasketako apur bat, eta jaten euen pentsua letxe.

-Otia jo ta bigundu?

-Bigundu.

-Eta... askan.

-Askan.

-Otia ganauak jaten euein?

-Ez, ganauai ez gutsen emuten. Bihorrendako. Bihorrak oin otia basuen, oin be, otia asko jaten dau, e? Oin be, e? Hori gaiñera, otia? Oin gogorra [...] baiña hemen goikuak eta? Hola mantenitten dittu neguan bihorrak.

-Eta esan dozu otia erin itten zala bihorrentzako?

-Erain! Otaduxek.

-Bai.

-Ointxe gurien, ointxe galdu da bat. Hemendixe, esan dozu, hori errotie edo, hori zera, hortxe gaiñekaldien dauen zati bat, behetik honaxe bastante goraiño, otia erainddakua zan. Ta ointxe arte ezta galdu, eta ondiok bape egongo dia, e? Pentsauizu zenbat urte eukein horreik otook, e? Eta ezta galdu, ta ointxe arte mantenu da, klaro, gero piñuk sartu gittuan eta piñuak otia jan itten dau. Ta haxe.

-Otia jan eta narra ekarri.

-Bai, hori bai, ta beste bat Uribarri onduen eguen kriston ota saille, handik be ekarten gittun bixkarrien hartuta, e? Otia ebagi, in paketiek, sartu zirixe, zakuaz hartu bixkarrien eta handik hona.

-Bihorrak gobernaitteko.

-Bihorrak gobernetako. Hori egixe da. Eta ez hori bakarrik; ene! Lehenau, lehenau itten gittun astokerixa batzuk!

-Otiak lan asko ez eben emungo soruen, ezta?

-Ez, harek osterantzian ez eukan zera itten.

-Erin eta kitto.

-Harek [...] eukitten eben. Ereitten zan, eta gero itten zan, zuk ebagitten zeuben neguen ta gero udan osteru urten itteuen.

-Oin basuetan otia kendu ezindda gabiltz.

-Honbre.

-Baso danak abandonauta.

-Ba lehen holan ibltten gitzan gu; gazte denporia hola pasau jaku.

8. Lehenengo sega-makina

- **Erref:** ARA-070/009
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:20:16. **Bukatu:** 00:23:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko tresnak
- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

<p>Belar zelaia bazituzten, negurako belarra gordetzeko. Segaz ebakitzen zuten belarra, harik eta lehenengo sega-makina ekarri zuten arte. Bergarako Jerardo Altunari erosi zioten, "Rapi" markako petrolioz elikatutako sega-makina. Oleta auzoan egin omen zuten lehenengo sega-makinen lanaren erakustaldia. Beste bi auzotarrekin batera erosi zuen Patxik bere lehenengo sega-makina. Ia berrogei urte ditu makina zaharrak, baina belarra ebakitzen jarraitzen du.</p>

Transkripzioa

-Eta ganauak, zuek ganauentzako bedarrik ebaten zeuein orduen, edo orduen dana labrauta egoten zan?

-Ez, ez. Bedarrak ebaten zittuen, hemen zelaixak beozen, e? Bai, bai, zelaixak eukitten gittuan, baiña guadañiaz, e? Guadañiaz honeik segadoriok eta, lenengo-lenengokua segadoria zan, zelan esan, akordaten banaz esango dotsut, Altuna, hau bergarakua, ondiok anaia bizi da, Jerardo Altuna, haretzek ekarri auen [...] segadoria, lenenguetakua hona.

-Bai, baiña hori kontu barrixa da.

-Barri-barrixak. Ze urteaz...

-30 urte?

-30? Ez, eztot uste. Gehixau, gehixau.

-Baiña segadoria gasoliñaduna?

-Petroleuaz.

-Bueno, petroleuaz.

-Bale, bien. Baiña artien dana eskuz ebaitten zien. Ta eskuz ebaitten [...] Ta akordauten naiz egun baten. Hori ehiztarixa zan, zera, haundixe, hori hil zan bera, e? Jerardo. Ta harek, e, neu be bai ehiztarixe, neu be bizi guztien izanda ta. Ta hareaz lagunak giñen eta egun baten esan oskun, joer lagunduko osteun hantxe eukela makiña bi ekarritte, ta Olaeta badakitzu nun dauen?

-Bai, gutxi gorabehera.

-Bai, hortxe. Olaetara lautada-lautadara ta haraxe propagandia ittera fan bihar dauela ta lagunduko otseten. Hartu makiña bixak eta etorri zan behera, ta jun giñen haraxe. Ta jentie batzuk uuuh! Makiñe honek bedarra asko izteok, batzuk, eta besta batek, baiña betik izaten da baten bat. Bedarra? Baiña bedarra gero be sobrau in bihar jakuk. Neuretako makiña bat, eta bi makiñak hantxe saldu zittuan, lelingokuak honaxe ekarri zienak.

-Baia Olaeta Araban, ezta?

-Bai, Oleta baAramaio, Aramaiokua da Oleta, Otxandixo onduen. Hantxe saldu zien lelungokuek, ta handitxek hasi zien gero horreik makiñok gero ba gehixao ta gehixao, ta beste klasiek eta...

-Baiña zeuek be ekarri zeuein?

-Bai horixe.

-Hamen zelaixak nehiko pendizien...

-Lau lagunen artien erosi geben guk. Bat horixe, Rufinon anaia, ta besta bat beziñue, ta neuk. Hiru? Hiru lagunen artien. [...] Ondiok gaiñera makiña bizi da; euko dittu 50 urte baiña! Ixa 40 urte baiña!

-Ibilli ezta ingo.

-Bai, bai, ondion be. Ointxe fastixau ezpada. [...] Azkenien nik itxi notsan ta kitto!

-Horreik museuan gordeteko modukuak dira, e?
-[...]

9. Traktoreen abantailak

- **Erref:** ARA-070/010
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:23:06. **Bukatu:** 00:25:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Aramaioiko lehen traktore handia Salturralden egon zen, lau baserritarren artean eresia. Lantegiko lanetik aparte, Aramaioiko baserri askotako lurrak lantzen zituzten traktore harekin, orduko hainbeste kobratuta. Mekanizazioak lanak erraztu eta arindu egin zituen baserrietan.

10. Eskuz eginiko bide eta zubia

- **Erref:** ARA-070/011
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:25:50. **Bukatu:** 00:28:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Gari-jotzeko makinaren lanik handiena, idiekin etxerik etxe mugitzea zen, bide onik ez zegoelako. Salturralderainoko bidea eta zubia etxeok egin zuten, eskuz. Itxitura bat jarri behar izan zioten bideari, lapurrei bidea eragozteko.

Transkripzioa

-Gari-joteko makiña hori, zera, kamarara lastua botaten ebena eta hori, hori be batzuren artian, baikotzak beria ez eben erosiko, ezta?
-Bai, letxes!
-Eta gero lanak, ze itten zittuein, etxe baikotzak, txandaka? Igual lau baserri baziñain, lau etxetakuak baten lanak in, gero beste batenak eta...
-Ez. Txandaka itten zan, baiña harek segittuan botaten zittuen etxe bateko lanak; harek etxe bateko lana botateko zenbat bihar eben? Lanik txarrena eukitten euen trasladue; ta bera zan haundixe eta idiekin ebali biher, oingo moduko kamiñorik ez euzen orduen. Hona gurera be e zeuen, kristonak eitten gittun ekarten, hemen ez euen kamiñorik. Handik kamiñotik hasi eta hona neuk indda dau. Neuk eta etxeok anaiek. [...] iñok lagundu barik, e? Iñok lagundu barik. Ta erreka zubixa, o zubixa, han ura pasaitten dana? Ha be geuk indda dau, e? Geuk ha be. Masie iñ eskuz ta barilla mordua, eta geuk indda hori kamiñue. Bakar-bakarrik hona kamiñuen, ointxe alkatia izan zan hemengo bat, Mondraueko bat, Arrasatekoa, oin hemen, Barajuanen bizi da, ta haxe alkate egon zanien, orduentxe etorri zan zementua aber bota gekien, ta zementua. Ta zementua bota, bota euen ba ha barreraraño. Etxeraiño bata itten nostien, baiña orduen ze pasetan zan? Ha barrerie neuken ipiñitte, abusuagaittik,

e? Igual etorri eta erreminttak be falta etxien, eta jentie etorri itten zan, neu igual etxien ez ta. Ta orduen ipiñi nabien barreria. Eta esan nosten aiuntamientuko batek: bueno, barrerie kendu in bihok. Ez!

-Orduan barreraraño bakarrik.

-Zuek bota barreraraño, eta nik hau gaiñetikua neuk botako huat. Ta hori neuk botata daukat etxetik, handiko honarakua dana, e? Ta oin ba zabalik egoten da, jeneralien egoten da por ejemplo, baiñe geu norabait bagoiez zerrauta eukitten dogu. Gero hona etorten zan bestela bat kotxiakin eta erreminttak pe faltau etxien. [...] guri. Eta holaxe indda daukot nik asuntuak danak. Holaxen.

11. Gerratik ihesean

- **Erref:** ARA-070/012
- **Iraupena:** 0:04:01. **Hasi:** 00:28:18. **Bukatu:** 00:32:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

Gerra ostea gogorra izan zen. Gerran etxeko gehienak Gantzaga auzora ihes eginda egon ziren egun batzuetan. Salturralde etxea granada zuloz eta tiroz josita aurkitu zuten itzuli zirenean. Etxeko artoa eta garia soldaduei eman behar izaten zieten. Auzoko Juanito Uxarrek kontatzen zituen gerrako kontu gogorrak.

12. Abioi batek metrailatu zuen Patxi

- **Erref:** ARA-070/013
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:32:19. **Bukatu:** 00:34:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Hainbat egunetan egon zen frontea Aramaion: Elorrio aldera, gudariak; eta, Aretxabaletara aldera, nazionalak. Gatzagara ihes egin zutenerako, ganaduak galduta zituzten. Txerria bakarrik geratu zen etxean, eta bera tiroz hil zuten, txerritegian zegoela. Ahuntzak zaintzen zegoela, abioi batetik metrailatu zuten Patxi, baina ez zuten asmatu jotzerakoan.</p>

Transkripzioa

<p>-Hemen egon zan jentia ba… egunetan. Ni akordatan naz, hemen egozela, hortik Kurtzetako gaiñetik eta hemen. Geuk daukou hor baso baten, ta han karoixa eukitten geben neuk, karoixa, karie itteko ta. Ta han euen holak esplanada zer bat,handik hona Tellamendi ondoko zerera, zenbat granada jaurti zittuen, bueno! -Baiña hemen nun euzen. Orduen gudarixak nun euzen? Hor… gudarixak nun egozen? - Hemen! -Hor gudarixak, eta Franconak? -Bestalde, Franconak beste aldekuak? Handikaldetik! Handikaldetik. -Hori da, Aretxabaleta aldia? -Ez,

hau da Elorrixo aldie. -A, Elorrixo aldia. -Elorrixo aldie, Atxabaleta hemen dau. -Klaro, baiña han gudarixak, Elorrixon. -Bai, hara jaurtitten zittuen tiruek. -Klaro, gudarixak han. Hortik nazionalak etorten. -Ni akordauten naz… -Esan dozu Gantzagara fan ziñailla ganauakin edo… -Ez, ganauak ezebez, ezebe barik. -Ganauak dana etxien itxitta? -Bai, ganaurik ez euen hemen, ganaurik orduen. Dana kendu iñ oskuen ta. Ta ganau baten bat egongo zan be. Txarrix bai, besterik eztakit baeuen be. -Eta txarrixa balaz jo? -Baliaz, hortxe. Etorri giñanien handik 15 bat egunera, hor bagentozen hortik, Aramaixoko zeretik gora, eta ondiok da! Ta ixilik, e? Da! da! Kale aldera tiroka. Handik. Orduentxe laster martxau ebien. -Eta abioiak eta ibiltten zien? -Abionetie? Akordauten naiz behin, hortxe, ba hementxe parien, hortxe kamiño kontran ahuntzek, ba libre ebalten gittuan, ta zainketan nabillen ahuntzek. Ta han dau ondion artie, arte haundi bat, ta azpixen euen holako aterpe moduko bat eukan. Hantxe nenguen, hantxe zertu euen bai? Eta abioneta bat goittik behera, hortik goiko […] sartu da goitti behera eta ta-ta-ta, buelta iñ eta atzera, libre itxi nisten, eninddun jo. -Baiña ikusi bai? Zu ikusi, uste dozu ikusi in zinddueilla? -Nik eztakit ikusi instielako edo zeatik jaurti zittuein. Nik dakidana neure inguruan jaurti zittuala. -Ahuntzak garbiketan ez zan ba ibilliko? -Eztaki ahuntzak garbiketan ibilli bazan be. Hor? Bueno!</p>

13. Bi osaba galdu zituen gerran

- **Erref:** ARA-070/014
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 00:34:55. **Bukatu:** 00:38:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Gerran edo gerraren ondorioz, bi osaba galdu zituen; horietako bat gerran betirako desagertuta.

14. Errotatik irina eta argindarra

- **Erref:** ARA-070/015
- **Iraupena:** 0:02:47. **Hasi:** 00:38:45. **Bukatu:** 00:41:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

<p>1922an Azkoaga, Barajuen eta Zabola auzoen artean errota bat eraiki zuten, alea ehotzeko eta auzotarrentzako argindarra sortzeko. Egunez eho eta gauez argia ematen zuen. Beste auzo batzuek ere eraiki zituzten antzerako errota.</p>

15. Patxi Santa Agedan ile-apaintzale

- **Erref:** ARA-070/016
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:41:32. **Bukatu:** 00:43:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Aramaioiko Txatxurrena taberna-ile-apaindegian ibili zen Patxi ile-apaintzaile. Aurretik, Santa Agedako gaixoei ilea eta bizarrak apaintzen egon zen urtebetez ikasten.

16. Santa Agedako kontu batzuk

- **Erref:** ARA-070/017
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:43:19. **Bukatu:** 00:46:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak

Laburpena:

<p>Aramaiotik bi zoro nola eraman zituzten eta Santa Agedako bere lanarekiko beste gauza ikaragarri batzuk azaltzen digu. Santa Agedako fraideak, gaixotasun arina zutenak behartzen zituzten gaixo larriak zaintzera. Soldadutza ostean jardun zuen Patxik Santa Agedan.</p>

Transkripzioa

-Geixuen barri esaten dozu? Nik badakit han ekarri dittuena hemen, e, Untzillatik aldamenekuek bi anai, e? Burdixa, badakitzu burdixa? Irie bota, e? Gaiñien bota, zera bota, gaiñetik tablak ipini, kajan, e? Lotu kordelaz eta horra ekarritakuak bi anai, e? Zoratuta, zoratuta.

-Baiña Untzillatik hara eruen, edo...?

-Untzillatik, edo Xubiñatik, edo zeretik, zelan dan be... Galartzatik.

Galartzatik hara. Ta bat, bat zan erlojerue, anai bat eta zerien. Eta zer ona, ezebez? Neu juten nitzen ta zerketan, ulia ebagitten eta zerien. Eta oso-oso majuek eta onak, eta nik eztakit ze kristina pasau jakun hari, ze pasau jaten, hari. Ta holako jentie zenbat holakuak? Ta gero azkenien be, hortik juanda gero batek bere buruari tiro emun otsan; bestiak eztakit ze paradero eruan auen.

-Han?

-Ez, hemen, etxien.

-A, handik urten iñ euen?

-Handik urtenera, atara zittueiñien, klaro.

-Horra jun zien, eta denporalietan ondo egozela eta bat bere buruari tirua emun ta beste anaiari eztakit ze pasa jakon. Ta Santa Agedako barrixek? Bale, e? Han lotuta egoten zien, e? Zeran lotuta, hankak eta zerak eta, ha kriston moduen lotuta eta bizarra kentzen zeu, e?

-Eta eurak lotuta, e?

-Eurak lotuta. Honbre! Hor paraje bat euen, la letxe! Eta beste paraje batzuk daz Santa Agedan, oin be egongo die, desde luego, han elixa onduen, kamatxo edo eztakit zela esaten otsien hari, pabelloiari. Han

egoten zien danak, zerak, geixo... emakuma geixok, sifilisis edo zela esaten da hori?

-Sifilis?

-Bai. Holako geixuak euen hak. Egoten zien jo ta aiena baten. Ha ikusgarrixa! Eta han lana badakitzu nori ereitten otsien? Santa Agedan frailiak eta listuak, tontuak etzien. Han eraitten otsien geixuei ondo, batzuk geixuek, egoten die batzuk hobeto dazenak, eta harei eraitten otsien hango jeneralien lana danak. Eurak gutxi itten euien. Ta gu jutun giñen astien behin bizarra kentzen harei, eta ulia ebagitten. Bestela pelukerixia bertan be baeuken, e? Jente sano edo urteteko moduen euenak, pelukerixia euen, behien, elegantia, e? Baiña bestela, horreik geixuendako ibiltten zien ogerik-oge. Goixien jua ta han ogerik-oge ibiltten zienien bizarra kendu edo [...] edo ulia ebagitten botsen, ni fumadoria enaiz izan ta poltsikua beti beteta, zeraz e, guatioko zeroi, ziarrekin. Joe, zezoz agradeziu bihar ta, besterik ez euen ezer eukitten. Han, han pasua neben urtebete.

-Zenbat urte zeukatsun hara fan ziñanien?

-Ba hori zan soldautza ostien. Neuk dauket sospetxie, bueno, bai, soldautza ostien, soldautza ostien pasa jaten hori.

-22-23kin edo hola?

-Bai, bai.

17. Baserrietan ile-apaintzaile

- **Erref:** ARA-070/018
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:46:39. **Bukatu:** 00:49:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak

Laburpena:

<p>Txatxurrenean lauzpabost urte egin zituen. Baserrietako agure gaixoei euren etxeetan apaintzen zizkien bizar eta ileak. Txatxurrenen aldamenean jarri zuen bere ile-apaindegia, beste lagun batekin. Ezkondu arte jardun zuen ile eta bizar-apaintzaile. Soldadutzan ere ofizio berdina izan zuen.</p>

Transkripzioa

-Gero hortik han zertu nebenien gero pelukerixia neuk ipini neben.

-Eta Txatxurrenien zenbat denpora egon ziñan?

-Ba ingo nittuen ba 4-5 bat urte bai, lau bat urte edo? Ingo nittuen, e? Domeketan be lana, atsaldien ordu bittatik hirurak arte, e? Etxera etorri eta zera, e? Hemen beste dozena erdi lagun etxaitten; ez oingo moduen, e? Orduan holak zure moduko ulia eta bizarra eta, iñor etzan etorten orduen. Eta hemen etxaitten. Ta gero ibiltten nitzten ba, zerbat, hartu erraminttak hartu ta egoten zien geixuak baserrietan, Barajuenen ta hemen zerien, Zabola zu egon zarien lekuen, ta holan egoten zien ba jente nagusixe eta harei ulia ebagi, bizarra kendu ta holan. Nire bizimodua holan pasau dot, holan.

-Enda esan dozu pelukerixia be ipiñi zebela?

-Bai, bai.

-Pelukerixia ipiñi zeben Txatxurrenetik urten ta gero?

-Urten ta gero. Aldamenien neuk ipiñi neben. Ta gero eukitten neben lan

asko eukitten neben eta gero hartu neben beste bat lagun, eta bixen artien, bixon artien in geben. Ezkondu arte.

-Txatxurrenien egongo zihan 23tik 28ra arte edo?

-23 edo eztakit, etsut esango, horreik kontuok seguru etsut esango. Bai baiñe hori etsut esango, ez, gaiñera txarto esaten dotsut, e? Han soldautzara juan aurretik egon nitzen Txatxurrenien be. Txatxurrenien. Baiña gero itten neben bisitta lana, Santa Agedan eta Txatxurrenien. Itten neben bixetan. Han ikasten Txatxurrenien eta gero Santa Agedan be bai, gero ba pratiketako.

-Praktikaitten?

-Bai, ni soldautzan juan nitzanien be gero konpaiñian neuk itten neben ulia ebagitten ta [...].

-Soldauskan be pelukero.

-Bai. Ta gero eskietan ba, eskiadoretara tokau jaten ta hara juan nitzen. Ta eskietan enaukan nik obligaziñorik eskietan zerketako. Ta gaiñera "Hotel Candanchú" , orduen beste eskiadore zerik ez euen hor bat be. Hemen oingo moduen alde guztietan daz oin eskietako zerak ipinita. [...] Eta han zera, libre eukitten nebenien hotelera juaten nitzen, dirua, nik hiru lau lagun, neure lagunak eta? Sekula txakur-txikirik etxera eskatu, e? Dirue beti sobra eukitten neben nik. Kobrau barik.

18. Anai-arreba asko ziren

- **Erref:** ARA-070/021
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:55:15. **Bukatu:** 00:56:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Hamaika anai-arrebatatik zaharrena Patxi da, eta hamar bizi dira oraindik. Amak lan asko zuen eta anai-arrebak bata bestea zaintzen zituzten.</p>

19. Egunero lanean

- **Erref:** ARA-070/022
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:56:28. **Bukatu:** 00:59:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak

Laburpena:

<p>Hogeita bat urtean izan zuen ile-apaindegia. Ile-apaintzaile lanak lantegiko lanetik aparte ziren, ilunabar eta domeketako lana. Zazpi urtez Arrasateko Zerrajeran eta beste hogeita hamar urtez Fagor kooperatiban lan egin zuen, jubilatuta arte. Baldintza onetan eta pozik, hirurogeita bi urterekin jubilatuta zen.</p>

20. Auzolanarekin batera ezkutatu mendibideak

- **Erref:** ARA-070/023
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:59:12. **Bukatu:** 01:02:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Seme bat hil zitzaionean, ganadu guztiak kendu zituen. Zordanbideak auzolanean zaindu eta konpontzen ziren garai batean, lorrean. Gaur egun mendibideak ez dira zaintzen, Araban behintzat. Otxandio aldean ordea, mendibideok oso ondo zainduta omen daude.

Transkripzioa

-Oin badakotzu bape ganaurik?

-Ez, ez, ez. Haxe semia hil zanian kendu nittun danak. Danak, radikalmente. Emun notsan horri ta fuera. Besterik ezebez. Ta oin bizi.

-Lehen komentau dozu zela, nahiz ta zu jaixo aurretik izan, zela iñ eueiñ hori argi-errotiori auzolanian eta hiru auzoen artien. Beste lan batzuk be ingozien ba orduen auzolanien, ezta? Zuk zeuk ezagutuko zittun auzolaneko lanak.

-Baitta neu ibilli be bai. Por ejenplo honeik zelan esango dotsut, hemengo kamiñuok lehenau zordan-bidiak esaten dienak, hainbat.

-Zela, ze bide?

-Zordan-bidiak.

-Zordan-bidiak?

-Zordan-bidiena, ba bidia danona, partikularra ez, zordan bidia. Kasu baten esaten dotsut, hemen Azkuagan sartu, eta hor dago bide bat Kurtzetatik zerera. Orduen kamiñoz iriek eta danak burdixan ekarten zien, ganauendako ta, satsa itteko ta. Ta orduen iriek be eskuz ebagitten zien; gero hasi zien guadañiez ebagitten. Eta horreik bidiok eta itten zien, arregleten zien lorrien, lorra esaten gotsen. Lorriek urtien itten euien egun bat auzo danari deittu ta rra! Juntau ta atxurrakin zuluak tapau, arekak atara eta arregletan.

-Lorrian?

-Lorrian. Lehenau holaxe arregletan zien bidiak eta danak.

-Orduen auzolana baiña lorrien?

-Bai, auzolanak die baiña lorre, lorra esaten otsien. Kostunbre bat geukien, lorra, lor-lanak, baiña auzolanak die horreik, auzolanak, baiña bidiak arregletako zerak. Oin eztau inok be arregletan.

-Oin Diputaziñuak.

-Diputaziñuek?

-A, basokuak iñok be ez.

-Diputaziñuek zordan-bidiek?

-Ahuntzak be pasau ezinka.

-Nik, e, ni asko ibilitta nau, e? Nik gauza bat esango dotsut, e? Nik asko ibilitta nau, mendixen, e? Ta mendiko bidietan. Baiña nik gauza bat, penagarrixa da Eskoriatzatik, Asentziotik zeretik Gatzaga Gaiñera. Gatzaga Gaiña badakitzu nun dauen, e? Hemendik jaoiten zien bidiek; hartu motorrakin eta zerakin, danak apurtu ta, basotik ibilli be besterik iñobe ezin ibilli. Ta eztaukie arregletako... enkanbio hemen dau Bixkai partien, Otxandixotik hasi, hemen zeretan bai? Hemen zerak, eta hor daz bidiek arreglaute kategorixaz. Ta hemen ez, hemen Arabako zerien, hemengo

aiuntamientuetan eztaur dirurik edo eztaue zerketan edo eztaue afeziñorik.
-Eta auzolanik bez.
-Eta auzolanik bez. Daz de pena, de pena daz horreik.

21. Otxandiora gorrien bidetik

- **Erref:** ARA-070/024
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 01:02:00. **Bukatu:** 01:05:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Lehengo bizikletak balazta gutxi zuten eta aldatz beheran sokaz lotutako egur zatia herrestan eramaten zuten balaztatzeko. Otxandiora, Arrazolara eta edozein lekutara joaten ziren erromerietara. Gorriek egindako bidetik joaten ziren Otxandiora, baita baserritarrak plazara ere. Emaztea askotan joaten zen astoa kargatuta Otxandiora. Aramaion bertan ez zegoen herriko azokarik, denak baserritarrak zirelako herrian. Gasteiz eta Arrasatera ere joaten zen emaztea etxeko gauzak saltzera, baina autobusez.

22. Erromerietan herririk herri

- **Erref:** ARA-070/026
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 01:06:32. **Bukatu:** 01:09:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Igandetan herriko plazara dantzara joaten ziren. Azkoaga auzoko Felipe Beitiak jotzen zuen soinua plazan. Feliperen anaiak, dantzan zeuden mutilei kobratzen zieten soinu-jotzailearentzako saria. Patxiren lehengusu bat Jauregiren autobusen txoferra zen, eta Arrasateko banda edota beste musikalaria batzuekin batera ibiltzen zen herririk herri.

23. Arabara baino nahiago behe aldera

- **Erref:** ARA-070/027
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 01:09:31. **Bukatu:** 01:12:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak

Laburpena:

<p>Gaztetan kuadrilla giroan astakeri batzuk egin zituzten. Arrasateko Garagartza auzokoak etortzen zirenean, borroka batzuk sortzen ziren. Baina ez omen dute Aramaion beste herriren batekiko amorru edota inbidiarik.

Arabarako baino beherako joera gehiago dutelakoan dago Patxi, euskaldun girora.</p>

Elejalde Plazaola, Patxi | ahotsak.eus Orr.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com